

Wie iets goeds wil doen naast zijn werk gaat niet langer waterputten slaan in Afrika, maar helpt liever op de buurtschool. Moderne werknemers willen iets 'terugdoen voor de maatschappij' vanuit hun vakgebied. 'Het is altijd leuk om te praten over iets waar je goed in bent.' tekst Annette Wiesman | foto's Michel Honig

Vrijwilliger vanuit het vak

In het dagelijks leven leidt Barbara van der Leeuw bouwprojecten, zoals op Schiphol. Enkele jaren geleden begeleidde ze onbetaald de verbouwing van de Haarlemse Montessorischool - de school waarop haar twee dochters zitten. Drie jaar lang was ze er wekelijks een dag zoet mee. 'Ik zat in het schoolbestuur, dat werd gerund door de ouders, en was verantwoordelijk voor het gebouwenbeheer. Van het een kwam het ander.'

Ze kreeg geld van de gemeente en verbouwde de zolderverdieping tot leslokalen. Vooral het groepsproces kostte veel tijd en energie. 'Je werkt samen met ouders, waarvan sommigen veel ervaring met projecten hebben en anderen weinig.'

Toen de directeur ziek werd, kwam de dagelijkse schoolleiding bij het bestuur terecht. 'Dat fiest aardig door je leven heen. Als het dak lekte, stond ik daar te dweilen.' Toch vond ze het een mooie ervaring. Bijvoorbeeld om eens een andere financiële blik te hebben. 'Bij zo'n project op Schiphol gaat het over miljoenen, op school was 2,5 ton ineens ontzettend veel geld. Daardoor werden die afwegingen veel echter; had ik extra geld over voor luxaflex, of werden het toch gordijnen?' Ooit wil Van der Leeuw nog wel eens zo'n project doen, voor een organisatie die ze een warm hart toedraagt. Voor haar sportclub, bijvoorbeeld. 'Het leuke is: wat op je werk een trucje is waar niemand van opkijkt, is in zo'n omgeving ineens iets magisch.'

Steeds meer werkende dertigers en veertigers zetten hun vakkennis in voor een maatschappelijk doel. Ze verschillen hemelsbreed van de traditionele vrijwilliger. Ze zetten ze hun expertise in voor de duur van een project, al dan niet gestimuleerd en ondersteund door hun werkgever. Al in

2005 schetste het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) het profiel van deze 'nieuwe vrijwilliger.' Het is een zelfbewuste werknemer, die zelf zijn prioriteiten stelt en aan de hand van een kosten-baten-analyse bepaalt of hij meedoet, aldus het SCP.

Charlotte de la Rambelje, bestuurslid van *laluz*, een stichting die bemiddelt tussen *young professionals* en goede doelen, ziet een onmiskenbare stijging van dat type vrijwilliger. Zelf doet De la Rambelje het werk voor de stichting deels in haar eigen tijd, deels in die van haar werkgever, een communicatiebureau. 'Sinds onze oprichting in 2004 is *laluz* enorm gegroeid, van een zolderkamertje naar een bestand met 2.400 *young professionals* en 400 goede doelen. Die groei neemt alleen maar toe.' En die groei komt niet alleen voort uit het gat-in-de-markt-effect, denkt ze. Bij de events die de stichting organiseert, komen drommen nieuwsgierige mensen langs. 'We horen dat bedrijven steeds vaker vragen van sollicitanten krijgen, of ze op hun werk iets maatschappij kunnen doen.'

Waar komt die interesse vandaan? Hebben we in deze tijden met overgespecialiseerd kantoorwerk behoefte om wat vaker over de schutting te kijken? De la Rambelje beaamt dat, maar er is meer. 'De nieuwe generatie werknemers, de twintigers, stellen andere eisen aan hun werk. Ze willen geprikkeld worden door nieuwe ervaringen. Daarin past deze trend ook.'

Voor scholen zijn een gewilde plek om met het eigen vak aan de slag te gaan. De ene na de andere beroepsgroep meldt zich bij de basisschool: kunstenaars met kunstlessen, koks met smaakles-

sen en advocaten die kinderen uit achterstandswijken laten kennismaken met recht.

Lucas Meijs, hoogleraar vrijwilligerswerk en *civil society* aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, ziet een enorme groei van bedrijven die via het onderwijs 'iets voor de maatschappij doen.' In 2002 kwam het bedrijfsleven met de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs overeen hoe sponsoring op scholen geregeld moest worden. Na dit eerste formele contact kwamen ook andere vormen van samenwerking op gang. Al spoedig lieten bedrijven hun werknemers vrijwilligerswerk op scholen doen, bijvoorbeeld om aandacht te vragen voor techniek als toekomstige studierichting. En dat werkt kennelijk aanstekelijk. Scholen zijn een prettig doelwit voor bedrijfsvrijwilligerswerk, zegt Meijs.

'Iedereen constateert dat je er vroeg bij moet

zijn om je toekomstige arbeidskrachten veilig te stellen. Schoolprojecten zijn bovendien voor het management van een bedrijf heel goed verdedigbaar; ze hoeven geen ruzie te maken met hun aandeelhouders. Multinationals met grote internationale projecten voor maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zo laten zien dat ze ook in eigen land iets goeds doen. En de werknemers zelf vinden het gewoon heel erg leuk.'

Seije Slager, journalist bij *Trouw*, is een voorbeeld van iemand die zich via zijn werkgever voor zijn plezier inzet voor een goed doel. Zijn werkgever PCM (uitgever van onder andere *Trouw*, *Volkskrant* en *NRC*) ondersteunt de stichting Lezen & Schrijven, een stichting die analfabetisme wil tegengaan. Niet alleen met donaties, maar ook met menskracht.

Slager gaf twee keer les, een keer op het ROC en een keer op een praktijkschool. 'Met een collega vertelde ik iets over de *basic skills* die je als journalist moet hebben. We stuurden de leerlingen - heel verschillend van leeftijd en etniciteit - de straat op om met een objectieve blik gebeurtenissen vast te leggen. Het viel ons op hoe goed iedereen de bedoeling begreep. En de cursisten vonden het wel verfrissend om eens niet de gebruikelijke sociale academie-benadering te hoeven ondergaan.' Over de les op de praktijkschool is hij minder enthousiast; het niveau was te laag en de les 'verzandde in apathie en dufheid.' Maar voor de ROC-cursussen van volgend jaar houdt hij zich graag aanbevolen. 'Je ziet dat die mensen echt iets aan je les hebben. Het is geen gratis gebaar, zoals soep uitdelen. En het is ook gewoon erg leuk om te praten over iets waar je zelf goed in bent.' ■

Aantallen en uren

Ongeveer 44 procent van alle Nederlanders van 18 jaar en ouder doet nu en dan aan vrijwilligerswerk. Gemiddeld is dat zo'n 5 uur per week. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor een sportvereniging. De gemiddelde leeftijd en het aantal hoogopgeleiden nemen toe, het aantal uren dat ze zullen werken neemt af. Tot 2015 zal de deelname van vrijwilligers ongeveer gelijk blijven, verwacht het SCP.

Orkest in de klas

'Re-si-den-tie-Oooooo-or-kèst!', rapt violiste Gonnelleke van Oosterom, en klas zes van de Beatrixschool in Den Haag haakt enthousiast in. Ze vertelt hoe ze 's ochtends haar boterhammen smeert en met haar koffertje naar haar werk fietst. 'Maar wat zit er eigenlijk in mijn koffertje, zijn het boterhammen?', vraagt ze. Vingers prikken in de lucht. 'Een viool!'

'Deze viool is van mijn dochter, maar in het orkest gebruik ik er een uit 1710', zegt de muzikante, terwijl ze hem tevoorschijn haalt. Een meisje mag met de strijkstok over de snaren strijken. Collega Dorine Schade haalt haar dwarsfluit tevoorschijn. 'Blazen als op een vulpendopje', instrueert ze. Een jongen weet een vage fluittoon te produceren. Daarna doen de twee musici een wedstrijdje wie de laagste noot kan spelen – gewonnen door de violiste – en wie de hoogste – gewonnen door de piccolo.

De leerlingen leren over de verschillende instrumentgroepen in het orkest en proberen ze vervolgens te herkennen in een muziekfragment. Het tempo is hoog. Pas tegen het eind van de les gaan kinderen ongeduldig met hun voeten meetikken. Van Oosterom haalt een onverschillige jongen naar voren. 'Hier, wil jij dirigent zijn?' Een meisje in een witte jurk heeft de smaak te pakken. Ze slaat grijnzend de maat met het dirigentenstokje. Petra Wolters, educatief medewerker van het Residentie Orkest in Den Haag, drinkt koffie in de lerarenkamer. Zij bedacht het project 'Ontdek het

Orkest' drie jaar geleden samen met het Koorenhuis, centrum voor kunst en cultuur in Den Haag. Als orkestlid vond ze het niet genoeg om altijd maar teruggetrokken te zitten in 'die zwarte doos', de Dr Anton Philipszaal in Den Haag. De animo voor het project is groot. Inmiddels nemen negenhonderd kinderen deel, verspreid over acht scholen. Drie jaar lang volgen de kinderen een programma, beginnend van musici in de klas tot een bezoek aan het orkest en – de finale – een uitvoering met het meespeelorkest.

'Eind dit jaar is de eerste lichting klaar', zegt Wolters. Het begin van het project was wel spannend. 'Veel musici zijn lesgeven aan een klas niet gewend. Ik ga ook niet iedereen voor de klas zetten, alleen degene bij wie ik affiniteit vermoed. Het werkt als een olievlek. Steeds meer musici willen meedoen.' Het project maakt deel uit van een beleid om het orkest bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Maar voor Wolters is de betekenis van het project veel dieper. 'Het is een soort missie. Ik wil de kinderen prikkelen. Ze ervan bewust maken dat de muziek die je onder een film hoort, ook door een orkest wordt gemaakt.' De orkestmusici keren terug van hun les, enthousiast over het zangniveau van de leerlingen. 'Wat zingen die kinderen goed, zeg! De canon ging prachtig.' Na een korte pauze pakken ze hun instrumenten op en vertrekken ze naar een andere groep 7, voor hun volgende voorstelling.

Bij de rechtbank

'Onthoud wat je bent hè?', zegt Melissa van der Heijden, docent van de IMC Weekendschool Rotterdam, voordat alle kinderen naar verschillende hoeken verdwijnen om hun rol als rechter, advocaat of aanklager in te studeren. Hoewel het zondag is, is het druk in de rechtbank van Rotterdam. Vijf zondagen kregen deze kinderen les van de advocaten van NautaDutilh, om kennis te maken met het begrip recht. De weekendschool geeft aanvullend onderwijs aan jongeren, afkomstig uit sociaal-economische achterstandswijken. Vandaag is de afsluiting: de kinderen gaan in een officiële rechtbankomgeving een rechtszaak 'voor het echie' naspelen.

Wie heeft de pot met donaties gestolen uit de molen in Delfshaven? Is het de man met de bivakmuts in de groene auto, die iemand gezien heeft? Onder leiding van hoofdofficier van justitie Cees Korvinus bedenken de aanklagers vragen om de verdachte het vuur mee aan de schenen te leggen. 'Lieg niet!', zwaait een jongetje met een pilotenmuts met zijn wijsvinger, om het denkbeeldige verhoor kracht bij te zetten. Een meisje test met kritische blik de vering in de rugleuning van de fauteuil van de rechter. 'Meneer, is de moordenaar van Fortuyn hier berecht', vraagt ze. In de andere rechtszaal krijgen de aanklagers hun zwarte toga's alvast omgehangen. Reshaydee en Hayat staan glunderend achter de microfoon. 'Mag je een hoofddoek op, als je hier werkt?', vraagt een ander meisje. 'Hangt ervan

af', zegt een advocaat, terwijl ze de witte bef vastmaakt. 'Er zijn allerlei banen te bedenken bij de rechtbank waar het wél kan.'

Wim van Veen, de president van de rechtbank, kijkt tevreden om zich heen. Dit het derde jaar dat zijn organisatie meedoet aan een weekendschool-sessie. 'Het is goed dat de kinderen zien hoe rechtspraak werkt, daardoor wordt het minder anoniem en abstract. Je moet als rechtbank laten zien waar je mee bezig bent.' Voor Jurian Bos, advocaat van NautaDutilh, is het de eerste keer dat hij een klas begeleidt. Met een groep jonge advocaten heeft hij zich voor het project aangemeld. Hij vindt het belangrijk dat de kinderen leren wat recht inhoudt, zegt hij. 'Ik wil ze laten zien dat het geen ver-van-je-bed-show is, maar dat zij er in hun eigen leven ook mee te maken hebben. Dit is mijn vak, dus kan ik mijn motivatie goed overbrengen.' Hoewel het naast zijn reguliere werk een zware klus was, wil hij het volgend jaar weer doen, net als de meeste van zijn collega's. 'De kinderen pakken het ontzettend snel op. En het is goed om eens gedwongen te worden om je vak terug te brengen naar de essentie.'

Als de rechtszaak begint geeft de verdachte geen krimp ('een keiharde ontkenner', oordeelt officier Korvinus vanuit de zaal). Even later laat de rechter zich kennen als hij roept de verdachte niet te geloven (de aanklager stemt hartelijk in: 'Alle verdachten liegen'). Toch volgt er vrijspraak.

